УДК 364-78:616-083]:347(477)
DOI https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.3.2

Олена БАЛУХТІНА
кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, Національний університет «Запорізька політехніка», вул. Жуковського, 64, м. Запоріжжя, Україна, 69011
***ORCID:** 0000-0002-1085-6908*

Мирослав КЛЮКВАЧОВ
аспірант, Національний університет «Запорізька політехніка», вул. Жуковського, 64, м. Запоріжжя, Україна, 69011
***ORCID:** 0009-0001-2624-9598*

Бібліографічний опис статті: Балухтіна, О., Клюквачов, М. (2025). Нормативно-правове забезпечення надання паліативної допомоги в Україні. *Ввічливість. Humanitas,* 3, 15–22, doi: https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.3.2

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

У статті досліджено нормативно-правове забезпечення паліативної допомоги в Україні з акцентом на соціальний компонент та реалізацію послуги «015.4 Паліативний догляд». Розглянуто чинні нормативно-правові акти, що регулюють організацію соціального супроводу осіб із невиліковними захворюваннями, визначають умови, форми, методи надання послуги, а також встановлюють вимоги до результативності. Особлива увага приділена аналізу наказу Мінсоцполітики України № 168 від 29 березня 2024 року, яким затверджено Державний стандарт соціальної послуги паліативного догляду. Окреслено зміст послуги, порядок формування індивідуального плану, роль фахівців із соціальної роботи в складі мультидисциплінарної команди, взаємодію з іншими структурами та підтримку родин пацієнтів. Висвітлено інституційні механізми міжвідомчої координації, залучення недержавних суб'єктів та волонтерів, перспективи розвитку партнерських моделей у сфері соціального догляду. Методологічною основою дослідження є нормативно-правовий аналіз із використанням структурно-функціонального, порівняльного та системного підходів. Обґрунтовано потребу вдосконалення правової бази у частині інтеграції соціальної й медичної складової, підвищення якості моніторингу, розширення регіонального доступу до послуг та запровадження механізмів підтримки волонтерської діяльності. З урахуванням викликів воєнного часу, акцент зроблено на необхідності посилення ролі соціальних служб у забезпеченні неперервності догляду, адаптації правового регулювання до кризових умов, підтримці мобільних форм надання послуг і розвитку інфраструктури паліативної допомоги на рівні територіальних громад. Такий підхід забезпечує системність і гуманітарну чутливість. Результати дослідження сприятимуть удосконаленню соціальної політики у сфері паліативного догляду.

***Ключові слова:** паліативна допомога, нормативно-правове регулювання, мультидисциплінарна команда, соціальна підтримка.*

Olena BALUKHTINA
PhD in Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Social Work, National University Zaporizhzhia Polytechnic, 64 Zhukovsky str., Zaporizhzhia, Ukraine, 69011
***ORCID:** 0000-0002-1085-6908*

Muroslav KLIUKVACHOV
Postgraduate Student, National University Zaporizhzhia Polytechnic, 64 Zhukovsky str., Zaporizhzhia, Ukraine, 69011
***ORCID:** 0009-0001-2624-9598*

To cite this article: Balukhtina, O., Kliukvachov, M. (2025). Normatyvno-pravove zabezpechennya nadannya paliatyvnoyi dopomohy v Ukrayini [Regulatory and support for the provision of palliative care in Ukraine]. *Vvichlyvist. Humanitas,* 3, 15–22, doi: https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.3.2

© О. Балухтіна, М. Клюквачов, 2025
Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

REGULATORY AND SUPPORT FOR THE PROVISION OF PALLIATIVE CARE IN UKRAINE

This article examines the regulatory framework for palliative care in Ukraine, with emphasis on its social dimension and the implementation of service "015.4 Palliative Care." It reviews current legal instruments regulating the provision of social support for individuals with terminal illnesses, including the conditions, forms, and methods of service delivery, as well as performance benchmarks. Special attention is given to the Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine No. 168, dated 29 March 2024, which approved the State Standard for the provision of palliative care as a social service. The content of the service is detailed, along with procedures for developing individual care plans, the role of social work professionals within multidisciplinary teams, inter-agency cooperation, and support for patients' families. The study highlights institutional mechanisms for intersectoral coordination, engagement of non-governmental actors and volunteers, and prospects for partnership-based models in social care. Methodologically, the research is grounded in regulatory analysis and applies structural-functional, comparative, and systems approaches. The paper argues for enhancing the legal basis to better integrate social and medical components, improve service monitoring, expand regional access, and formalise support mechanisms for volunteer engagement. In light of wartime challenges, particular focus is placed on the need to strengthen the role of social services in maintaining continuity of care, adapting legal norms to crisis settings, promoting mobile service formats, and developing palliative care infrastructure at the community level. This integrative approach ensures both systemic coherence and humanitarian responsiveness. The findings provide evidence for improving social policy in the palliative care domain.

Key words: *palliative care, regulatory and legal regulation, multidisciplinary team, social support.*

Актуальність проблеми. Потреба у розвитку паліативної допомоги в Україні загострилася внаслідок повномасштабної російсько-української війни, що спричинила зростання кількості осіб із тяжкими пораненнями, інвалідністю та загостренням онкологічної захворюваності. У контексті стресу, депопуляції та деструкції інфраструктури доступ до медичних установ ускладнюється, що актуалізує потребу в комплексному соціальному супроводі для осіб з невиліковними захворюваннями. Паліативна допомога трансформується з медичної категорії в міжгалузеву систему підтримки, що охоплює фізичні, психологічні, соціальні та екзистенційні потреби пацієнтів і їхніх родин.

Попри оновлення, нормативно-правове регулювання залишається фрагментарним, особливо в соціальному вимірі паліативної підтримки. Складність міжвідомчої взаємодії, нестача інституційного ресурсу й відсутність узгоджених критеріїв якості знижують ефективність системи. Це зумовлює потребу в аналітичному перегляді чинного законодавства з метою його гармонізації з актуальними запитами соціальної практики.

Аналіз останніх публікацій. Питання правового забезпечення паліативної допомоги висвітлювали Н. Оніщенко, І. Ковальчук, В. Віткова, С. Калашнік, які переважно зосереджувалися на медико-правових засадах та процедурі застосування знеболення. Науковець В. Скуратівський досліджував механізми міжвідомчої взаємодії у сфері паліативного супроводу (Скуратівський, 1997). Водночас, нормативна конкретизація соціальної послуги «015.4 Паліативний догляд» і, зокрема, питання реалізації «Державного стандарту соціальної послуги паліативного догляду», прийнятого Наказом Мінсоцполітики від 20 лютого 2024 року №70-Н, у науковій літературі залишаються недостатньо вивченими, що ускладнює впровадження соціального супроводу як повноцінної складової паліативної допомоги.

Метою статті є здійснення аналітичного огляду чинної нормативно-правової бази, що регламентує надання соціальної послуги «015.4 Паліативний догляд» в Україні, з акцентом на проблеми реалізації, інституційну взаємодію, критерії якості та напрями подальшого вдосконалення правового регулювання.

Методи дослідження. У дослідженні використано метод аналізу для систематизації й інтерпретації основних актів законодавства, структурно-функціональний підхід – для з'ясування ролі суб'єктів і взаємозв'язків між ними, а також порівняльно-правовий метод для співставлення українського нормативного регулювання з міжнародними стандартами Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ) та Європейської асоціації паліативної допомоги (далі – ЄАПД). Це дало змогу виявити прогалини у вітчизняній моделі надання соціальної паліативної допомоги та сформулювати обґрунтовані пропозиції для її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Нормативно-правове регулювання паліативної допомоги

в Україні формувалося нерівномірно, з початковим акцентом на медичні протоколи, знеболення та хосписи для онкологічних хворих. Прийняття у 2011 році Закону України «Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо вдосконалення надання медичної допомоги» започаткувало легітимацію паліативної допомоги як складової системи охорони здоров'я (ЗУ «Про внесення змін…», 2011). У ньому вперше визначено паліативну допомогу як комплекс заходів для полегшення фізичних і психологічних страждань пацієнтів і підтримки їхніх родин.

Із 2016 року паліативна допомога отримала правове закріплення і як соціальна послуга 015.4 «Паліативний догляд». Першим нормативним актом у цій сфері став Наказ Мінсоцполітики «Про затвердження Державного стандарту паліативного догляду» від 29 січня 2016 року № 58, який утратив чинність у 2024 році. Натомість чинним є Державний стандарт, затверджений Наказом Мінсоцполітики від 20 лютого 2024 року № 70-Н (Наказ Мінсоцполітики «Про затвердження Державного стандарту соц. послуги…», 2024), що розширив процедурні засади послуги.

Оновлений стандарт встановлює вимоги до умов, тривалості, форм, оцінювання результатів та складу мультидисциплінарної команди, у якій соціальний працівник визначений як обов'язковий учасник. Визначено також права отримувачів, порядок формування індивідуального плану догляду, критерії якості та форми фінансування.

Організація надання медичної паліативної допомоги належить до компетенції Міністерства охорони здоров'я (далі – МОЗ). Згідно з Наказом МОЗ від 21.01.2013 року № 41, допомога надається через хосписи, спеціалізовані відділення та мобільні бригади. Цей документ вперше закріпив участь соціальних працівників і психологів у складі команд, що заклало підґрунтя для міжвідомчої інтеграції.

Хосписи в Україні – це спеціалізовані заклади для надання паліативної допомоги особам із прогнозовано обмеженим терміном життя, які не підлягають радикальному лікуванню. Їх створення розпочалося у 1990-х роках за зразком британської моделі, що передбачає інтеграцію медичних, психологічних і соціальних заходів підтримки. Нині діяльність хоспісів регулюється як медичними (Наказ МОЗ України «Про організацію паліативної допомоги в Україні», 2013), так і соціальними нормативними актами (Наказ Мінсоцполітики «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги паліативного догляду», 2024; Наказ Мінсоцполітики «Про затвердження Класифікатора соціальних послуг», 2020), які визначають умови перебування, вимоги до персоналу, фінансування та міжвідомчу взаємодію.

Соціальна послуга «015.4 Паліативний догляд» може надаватися різними суб'єктами: комунальними закладами системи соціального захисту, зареєстрованими приватними організаціями, громадськими об'єднаннями, благодійними фондами та релігійними структурами, за умови дотримання фахових вимог і наявності ліцензії (Наказ Мінсоцполітики України «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги паліативного догляду», 2024).

Залучення приватного сектору стало можливим після ухвалення Закону України «Про соціальні послуги» від 17 січня 2019 року №2671-VIII (ЗУ «Про соціальні послуги», 2019), який закріпив право недержавних суб'єктів брати участь у наданні послуг за контрактами з органами місцевого самоврядування. Послуга «015.4» може фінансуватися як з бюджету, так і на платній основі. Діяльність надавачів здійснюється за умови включення до Реєстру соціальних послуг Мінсоцполітики (ЗУ «Про соціальні послуги», 2019; Наказ Мінсоцполітики «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги паліативного догляду», 2024).

Сучасна нормативно-правова модель паліативної допомоги в Україні передбачає співпрацю державного, приватного та громадського секторів, що підкріплена стандартами й процедурами реєстрації. Соціальна послуга «015.4. Паліативний догляд» є складовою системи підтримки, інтегрованою в місцеві політики соціального захисту.

Запровадження у 2024 році оновленого Державного стандарту паліативного догляду завершило етап первинного нормативного оформлення соціального виміру. Стандарт передбачає індивідуальне планування, міжвідомчу взаємодію та визначений перелік дій: допомога в самообслуговуванні, веденні господарства, соціальна адаптація, консультування, доступ до ресурсів і супровід неформальних догляда-

чів. Послуга надається у денній, стаціонарній, мобільній і кризовій формах, включаючи втручання в умовах надзвичайної ситуації.

Серед отримувачів – люди з інвалідністю, похилого віку, тяжкохворі діти, ветерани, а також працездатні особи з хронічними захворюваннями. Послуга орієнтована також на родичів, які здійснюють догляд. У складі мультидисциплінарної команди: соціальний працівник, соціальний робітник, психолог, медичний фахівець, юрист, священник (або представник релігійної організації) та волонтери.

Єдність підходів забезпечується критеріями якості: динаміка стану, задоволеність, частота звернень, тривалість супроводу, реалізація індивідуального плану. Це дає змогу оцінювати ефективність послуги не лише за формальними, а й за реальними результатами. Така модель частково відрізняється від стандартів ЄАПД, де наголос робиться на єдиній інтегрованій системі. Український стандарт ближчий до моделі роздільного адміністрування, у якій соціальна допомога функціонує окремо від системи охорони здоров'я, дозволяє адаптувати підходи до спроможності громад, але ускладнює координацію з медичними установами, особливо щодо неперервності догляду та фінансування. Відмінності в класифікації і акредитації ускладнюють запозичення зарубіжного досвіду, хоча базові принципи, такі як госпісність, домінування якості життя, участь родини закріплені і в українському стандарті.

З урахуванням наведеного, Державний стандарт 2024 року можна розглядати як спробу нормативного оформлення паліативного догляду як соціальної послуги з потенціалом інтеграції в міжгалузеву політику. Хоча зазначена модель ще не стабілізована на практиці, вона наближає українську систему до підходів ВООЗ і європейських регуляторів.

Спрощення доступу до опіоїдних анальгетиків стало важливим кроком у подоланні бар'єрів до знеболення. Наказ МОЗ України № 746 від 4 травня 2022 року передбачає електронні рецепти, продовжений термін дії призначень та амбулаторне лікування без погоджень комісій Наказ МОЗ України №752 від 28 вересня 20212 року «Про затвердження Порядку контролю якості медичної допомоги». Ці зміни узгоджені з рекомендаціями ВООЗ, які трактують контроль болю як базовий елемент паліативної допомоги.

Подальше нормативне оновлення відбулося з прийняттям Наказу МОЗ від 4 червня 2020 року № 1308 (Наказ МОЗУ «Про удосконалення організації надання паліативної допомоги в Україні», 2020), який визначає порядок надання паліативної допомоги дорослим і дітям. Документ містить алгоритми оцінки, вимоги до складу команд, індивідуальні плани догляду та створення педіатричних відділень. Він узгоджений з рекомендаціями ЄАПД щодо поетапності втручань, залучення родини та нефізичних критеріїв оцінки.

Інтеграція педіатричної паліативної допомоги сприяє уніфікації підходів до різних вікових груп. Однак механізми взаємодії з надавачами соціальної послуги «015.4 Паліативний догляд» залишаються неврегульованими. Відсутність міжгалузевих процедур ускладнює реалізацію комплексного супроводу на рівні громад, що потребує подальших емпіричних досліджень.

Вже зазначений нами Наказ МОЗ № 1308 також передбачає організацію паліативної допомоги для осіб із психічними та когнітивними розладами. Це включає оцінку стану, адаптацію терапії, індивідуальні плани супроводу та участь психологів у довгостроковій підтримці. Крім того, визначено індикатори якості: контроль болю, повторні госпіталізації, рівень задоволеності пацієнтів і родичів. Перелічені параметри відповідають стандартам ВООЗ, так як вимагають оцінки не лише біомедичних, а й якісних характеристик життя.

У 2020 році паліативна допомога була включена до Програми медичних гарантій (Постанова КМУ «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2020 році», 2020), що надало змогу фінансувати її через Національну службу здоров'я України (далі – НСЗУ). Така модель передбачає оплату за надану послугу або випадок, забезпечуючи стабільність закладів та уніфікацію підходів. Підхід відповідає міжнародним рекомендаціям, які підтримують розвиток амбулаторного паліативного догляду як економічно ефективної альтернативи тривалому стаціонарному лікуванню. Водночас модель не охоплює соціальну складову, яка фінансується окремо через систему соціального захисту.

Питання координації між медичними та соціальними структурами регламентується

спільним наказом МОЗ і Мінсоцполітики від 23 травня 2014 року № 317/353 (Спільний наказ Мінсоцполітики та МОЗУ «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів при наданні соціальної послуги паліативного догляду вдома невиліковно хворим», 2014). Документ визначає алгоритм взаємодії учасників процесу паліативного догляду вдома: обмін інформацією, розробку плану дій, призначення відповідальної установи, оцінку ефективності. Передбачено залучення систем охорони здоров'я та соціального захисту на всіх етапах, включно з підтримкою родини після втрати. Проте реалізація положень наказу залишається нерівномірною через відмінності у кадровому, технічному та цифровому забезпеченні громад. Крім того, документ не оновлювався з урахуванням змін у законодавстві про соціальні послуги, що обмежує його ефективність.

Іншим напрямом удосконалення є цифровізація паліативної допомоги. Наказ МОЗ від 4 червня 2020 року № 1308 (Наказ МОЗУ «Про удосконалення організації надання паліативної допомоги в Україні», 2020) передбачає дистанційні консультації, телемоніторинг і електронні медичні картки, що базується на міжнародному досвіді. Документ також визначає створення єдиних реєстрів пацієнтів для узгодженого ведення документації, обміну даними та моніторингу стану осіб, які отримують паліативну допомогу. Це має забезпечити безперервність супроводу та зменшити адміністративні затримки.

Окремо передбачено використання електронних засобів для обліку призначень контрольованих препаратів, зокрема опіоїдів. Реєстрова система сприяє контролю за їх використанням і запобігає нецільовому застосуванню. Всі ці інструменти інтегруються до Єдиної електронної системи охорони здоров'я.

Значну роль у нормативній базі паліативної допомоги приділяється питанням підготовки кадрів. Наказ МОЗ № 1308 містить вимоги до обов'язкового навчання медичних працівників основам паліативної медицини: принципам знеболення, емоційної підтримки, комунікації в складних ситуаціях. Ці положення відповідають підходам ЄАПД, яка наголошує на необхідності підготовки не лише лікарів, а й сестер, соціальних працівників та інших спеціалістів.

Державний стандарт передбачає навчання родичів і неформальних доглядачів з метою зменшення стресу та покращення якості догляду. Програми охоплюють базові навички, техніки психологічної підтримки, правила застосування препаратів та профілактику пролежнів (Наказ МОЗУ «Про затвердження Порядку контролю якості медичної допомоги», 2012).

Окремим напрямом є діяльність мобільних мультидисциплінарних бригад. Вони здійснюють моніторинг стану, контроль симптомів і координують взаємодію з соціальними службами. Соціальний працівник як член бригади виконує низку завдань: оцінює соціальний контекст, формує план супроводу, консультує родичів, допомагає з оформленням документів, представляє інтереси клієнта та координує участь волонтерів або неурядових структур. Його участь забезпечує баланс між медичними й соціальними підходами та сприяє зниженню госпіталізацій.

Отже, інтеграція соціальних послуг до структури паліативної допомоги є окремим напрямом реформування, що врегульований не у медичному, а у соціальному правовому полі. У переліку послуг є надання консультативної допомоги, включаючи психологічну підтримку, організація патронажного супроводу, сприяння в отриманні харчування, допомога у вирішенні побутових питань, а також координація дій між різними суб'єктами соціальної сфери. Згідно зі стандартом, реалізація таких втручань має здійснюватися відповідно до індивідуального плану надання послуги, сформованого на підставі оцінки потреб та життєвої ситуації особи.

Умовне поєднання медичних і соціальних функцій на практиці все ще характеризується фрагментарністю. Відсутність єдиного інформаційного простору, відмінності у фінансових механізмах та різна структура підзвітності органів влади унеможливлюють повну інтеграцію систем. Це спостереження потребує підтвердження на основі регіонального аналізу практик догляду та ефективності мультидисциплінарної взаємодії.

Удосконалення організації паліативної допомоги в Україні передбачає поступове впровадження системи моніторингу якості надання послуг. Відповідно до Наказу МОЗ України

№ 1308 від 4 червня 2020 року надавачі паліативної допомоги зобов'язані здійснювати регулярне звітування за показниками, які відображають стан пацієнтів, ефективність втручань та рівень організації допомоги. Зокрема, йдеться про динаміку фізичного і психоемоційного стану, рівень задоволеності отримувачів послуг та членів їхніх родин, частоту повторних госпіталізацій, ефективність контролю больового синдрому, а також відповідність наданої допомоги індивідуальному плану. Дані індикатори використовуються як основа для періодичного коригування тактики лікування та догляду, а також для загальної оцінки якості роботи установ.

Іншим актуальним напрямом нормативного регулювання є створення спеціалізованих відділень для дітей, які потребують паліативної допомоги. Такий підхід побудовано на міжнародних засадах організації дитячої паліативної допомоги, зокрема тих, що розроблені Міжнародною асоціацією паліативного догляду у педіатрії (ICPCN) та ЄАПД. У документах наголошено на необхідності віково диференційованих втручань, обов'язковому залученні родини як співучасника процесу догляду та тривалому супроводі не лише хворої дитини, а й її найближчого соціального оточення.

Удосконалення системи паліативної допомоги в Україні також передбачає розробку програм підтримки родин паліативних пацієнтів. Програми підтримки включають групові консультації з психологами, тренінги з основ догляду за пацієнтами та навчальні матеріали щодо методів контролю болю.

Одночасно, одним із напрямів нормативного регулювання соціальної складової паліативної допомоги є залучення волонтерів до процесу підтримки паліативних пацієнтів. Державний стандарт соціальної послуги визначає можливість участі представників волонтерських ініціатив у наданні соціальних, побутових та емоційно-комунікативних послуг особам, які перебувають у термінальних станах (Наказ МОЗУ «Про затвердження Порядку контролю якості медичної допомоги», 2012). Залучення волонтерів здійснюється на підставі договору з надавачем послуги, за умови проходження ними попередньої підготовки. Волонтери повинні опанувати основи паліативного догляду, зокрема навички комунікації в емоційно складних ситуаціях, базові прийоми психологічної підтримки, правила реагування на ознаки дистресу, а також елементи первинної медичної допомоги без порушення меж компетентності.

Функції волонтерів у системі паліативної підтримки охоплюють соціальне посередництво, супровід під час госпіталізації або амбулаторного лікування, допомогу у побуті, а також підтримку емоційного контакту з пацієнтами, які через стан здоров'я часто відчувають соціальну ізоляцію. Участь волонтерів дозволяє частково компенсувати брак штатних працівників, особливо в умовах недостатньої фінансової спроможності закладів або в сільських громадах. Міжнародна практика, зокрема рекомендації ЄАПД, розглядає волонтерську участь як інструмент соціалізації паліативних пацієнтів, що дозволяє підтримати неформальні стосунки, відновити рутинну структуру повсякденності та знизити відчуття втрати автономії.

Волонтерські програми функціонують також як ресурс підтримки родичів – на етапі догляду, підготовки до втрати та в період після смерті пацієнта. Залучення волонтерів до ритуалізованих форм прощання, індивідуальних бесід або допомоги в побутових діях після втрати є поширеною практикою у країнах, де паліативна допомога розвивається як спільна справа громад. В Україні ці елементи ще не набули системного характеру, однак законодавче закріплення такої можливості створює підґрунтя для подальшого розвитку волонтерського компоненту в паліативному догляді як сегменту соціальної послуги.

Також до пріоритетних напрямів удосконалення паліативної допомоги в Україні належить розробка програм підготовки соціальних працівників для роботи з паліативними пацієнтами. Наказ МОЗ України № 1308 передбачає розширення переліку навчальних дисциплін для соціальних працівників, які включатимуть основи паліативної медицини, навички комунікації з пацієнтами, правила організації домашнього догляду та методи психологічної підтримки.

Висновки. Підсумовуючи комплексний аналіз нормативно-правового забезпечення паліативної допомоги в Україні, можна відзначити, що законодавча база сформована відповідно до міжнародних стандартів, проте потребує подальшого вдосконалення. Особливо акту-

альними залишаються питання доступу до опіоїдних анальгетиків, розвитку педіатричної паліативної допомоги, інтеграції цифрових технологій та запровадження системи моніторингу якості надання паліативних послуг. Важливим напрямом подальшої роботи є розробка нових протоколів лікування симптомів для пацієнтів із рідкісними та неврологічними захворюваннями, а також створення умов для професійної підготовки медичного персоналу та соціальних працівників, що працюють з паліативними пацієнтами.

Після прийняття Державного стандарту соціальної послуги «015.4 Паліативний догляд» можна констатувати, що базові елементи нормативного поля сформовані. Разом із Законом України «Про соціальні послуги» та оновленням Класифікатора соціальних послуг, створено законодавчу модель, яка регламентує зміст послуги, інституційні ролі, критерії оцінки та механізми реалізації. Водночас повноцінна інтеграція цієї послуги до системи міжвідомчої підтримки паліативних пацієнтів залишається незавершеною. Відсутність оновлених процедур координації, фрагментарність у підготовці фахівців і брак підзаконних актів на рівні територіальних громад свідчать про необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2020 році : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.02.2020 р. № 65. *Офіційний вісник України.* 2020. № 14. Ст. 581. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/65-2020-п (дата звернення: 07.06.2025).

2. Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо вдосконалення надання медичної допомоги : Закон України від 07.07.2011 р. № 3611-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2012. № 14. Ст. 86. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3611-17 (дата звернення: 07.06.2025).

3. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги паліативного догляду : Наказ Мінсоцполітики України від 29.03.2024 р. № 168. *Офіційний вісник України.* 2024. № 42. Ст. 2404. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0426-24 (дата звернення: 07.06.2025).

4. Про затвердження Класифікатора соціальних послуг : Наказ Мінсоцполітики України від 23.06.2020 р. № 429. *Офіційний вісник України.* 2020. № 61. Ст. 2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0642-20 (дата звернення: 07.06.2025).

5. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів при наданні соціальної послуги паліативного догляду вдома невиліковно хворим : Спільний наказ Мінсоцполітики України та МОЗ України від 23.05.2014 р. № 317/353. *Офіційний вісник України.* 2014. № 50. Ст. 1324. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0651-14 (дата звернення: 07.06.2025).

6. Про затвердження Порядку контролю якості медичної допомоги : Наказ МОЗ України від 28.09.2012 р. № 752. *Офіційний вісник України.* 2012. № 90. Ст. 3658. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1809-12 (дата звернення: 07.06.2025).

7. Про організацію паліативної допомоги в Україні : Наказ МОЗ України від 21.01.2013 р. № 41. *Офіційний вісник України.* 2013. № 11. Ст. 424. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0232-13 (дата звернення: 07.06.2025).

8. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2019. № 18. Ст. 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19 (дата звернення: 12.02.2025).

9. Про удосконалення організації надання паліативної допомоги в Україні : Наказ МОЗ України від 04.06.2020 р. № 1308. *Офіційний вісник України.* 2020. № 55. Ст. 1746. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0716-20 (дата звернення: 07.06.2025).

10. Скуратівський В. А., Палій О. М., Лібанова Е. М. *Соціальна політика.* Київ : Вид-во УАДУ, 1997. 360 с.

REFERENCES:

1. Deiaki pytannia realizatsii prohramy derzhavnykh harantii medychnoho obsluhovuvannia naselennia u 2020 rotsi: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [Some issues of implementation of the program of state guarantees of medical care for the population in 2020: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 05.02.2020 r. № 65. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/65-2020-п (data zvernennia: 07.06.2025) [in Ukrainian].

2. Pro vnesennia zmin do Osnov zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia shchodo vdoskonalennia nadannia medychnoi dopomohy: Zakon Ukrainy [On amending the Fundamentals of the Legislation of Ukraine on Health Care regarding the improvement of medical care: Law of Ukraine] vid 07.07.2011 r. № 3611-VI. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3611-17 (data zvernennia: 07.06.2025) [in Ukrainian].

3. Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu sotsialnoi posluhy paliatyvnoho dohliadu: Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy [On the approval of the State standard of the social service of palliative care: Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine] vid 29.03.2024 r. № 168. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0426-24 (data zvernennia: 07.06.2025) [in Ukrainian].

4. Pro zatverdzhennia Klasyfikatora sotsialnykh posluh: Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy [On the approval of the Classifier of social services: Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine] vid 23.06.2020 r. № 429. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0642-20 (data zvernennia: 07.06.2025) [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Poriadku vzaiemodii subiektiv pry nadanni sotsialnoi posluhy paliatyvnoho dohliadu vdoma nevylikovno khvorym: Spilnyi nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy ta MOZ Ukrainy [On approval of the Procedure for interaction of subjects in the provision of palliative care at home for the terminally ill: Joint order of the Ministry of Social Policy of Ukraine and the Ministry of Health of Ukraine] vid 23.05.2014 r. № 317/353. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0651-14 (data zvernennia: 07.06.2025) [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennia Poriadku kontroliu yakosti medychnoi dopomohy: Nakaz MOZ Ukrainy [On approval of the Procedure for quality control of medical care: Order of the Ministry of Health of Ukraine] vid 28.09.2012 r. № 752. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1809-12 (data zvernennia: 07.06.2025) [in Ukrainian].

7. Pro orhanizatsiiu paliatyvnoi dopomohy v Ukraini: Nakaz MOZ Ukrainy [On the organization of palliative care in Ukraine: Order of the Ministry of Health of Ukraine] vid 21.01.2013 r. № 41. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0232-13 (data zvernennia: 07.06.2025) [in Ukrainian].

8. Pro sotsialni posluhy: Zakon Ukrainy [On social services: Law of Ukraine] vid 17.01.2019 r. № 2671-VIII. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19 (data zvernennia: 12.02.2025) [in Ukrainian].

9. Pro udoskonalennia orhanizatsii nadannia paliatyvnoi dopomohy v Ukraini: Nakaz MOZ Ukrainy [On improving the organization of palliative care in Ukraine: Order of the Ministry of Health of Ukraine] vid 04.06.2020 r. № 1308. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0716-20 (data zvernennia: 07.06.2025) [in Ukrainian].

10. Skurativskyi, V. A., Palii, O. M., & Libanova, E. M. (1997). *Sotsialna polityka* [Social policy]. Vyd-vo UADU [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 19.06.2025
Дата прийняття статті: 27.06.2025
Опубліковано: 08.09.2025